

**ОПИТИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА ЧАСТНАТА СТОПАНСКА
ИНИЦИАТИВА В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 80-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК**

**ATTEMPTS TO STIMULATE PRIVATE BUSINESS INITIATIVE
IN BULGARIA IN THE 1980S**

**Костадин ПАЕВ
Kostadin PAEV**

DOI: 10.61836/XSZD5038

Received: 9.08.2023
Available online: 21.11.2023

***Abstract:** The apparent lagging behind of the socialist economy in the late 1970s forced the government to take steps towards expanding the possibilities of exercising private initiative in the various areas of the economy in the 1980s. All reformist attempts are confronted with the limited possibilities of the system. Experiments with mixed state-private forms of economic activity also do not achieve the expected result. The range of activities and persons admitted to private business is gradually expanding. This is mainly done through the issuance of new regulations. Key in this respect remains the issue of wage labor, which for ideological reasons is not allowed outside the family community. The study examines the legal regulation of private practice in trade, services, and retail production, excluding agriculture and the liberal professions. In the early 1980s, there was an intensification of the state's policy of stimulating private economic activity in the three spheres, given the lack of sufficient satisfaction of citizens with consumer goods and services. The Communist Party, which defines the general directions of development of the Bulgarian economy, falls into a vicious circle between the needs of society, the desire to satisfy them and the limited capabilities of the political regime. In the 1980s, two periods emerged in the policy of the State in this respect: from 1980 to 1986 and from 1987 to 1989. In the first period, the following main trends emerge: expanding the circle of persons allowed to carry out private commercial activity; the range of activities carried out is expanded too; as the main participants in private business and small production, in addition to parents and children, it is allowed to hire close relatives up to the second degree. At the end of this period in 1986, about 20 % of the country's population received additional income from private activities, but almost half of this income is from renting out premises, while persons engaged in trade, services, and retail manufacturing made up only 1% of the population. In the second period, a new step is made by regulating the performance of private work by citizens in*

five main areas: transport, pedagogical, administrative-legal and design services, and development of software products and software services. Again, however, the opportunities for hiring individuals are limited within the family circle. It was only with the issuance of Decree 56 on business activity at the beginning of 1989 that conditions for transition to a capitalist market economy were created.

Key words: private business activity in 1980s, legal regulations for stimulation the private business initiative, ideological restrictions, mixed state-private forms of business, wage labor.

JEL: N44, N64, N74

Увод

Състоянието на българското стопанство в началото на 80-те години на миналото столетие не е завидно. Идеологическите ограничения залегнали в Конституцията от 1971 г. (Раев, 2022, р. 207), както и нежеланието и страхът на управляващите от по-дълбоки реформи правят българската икономика нерентабилна, дефицитна и неефективна (Ivanov, 2007, р. 92). Кризата се задълбочава както от настъпващата международна изолация на България, така и от нарастващият външен дълг (Marcheva, 2004, р. 90). Наблюдава се рязък спад в темповете на растеж на БВП на глава от населението в страната (Ivanov, 2007, р. 297, diagram 6.1). Възникват и проблеми с партньорите от СИВ (Marcheva, 2004, р. 95).

Настоящото проучване, на практика се явява продължение на предишното ми изследване върху частната стопанска дейност от края на 40-те до 70-те години на XX век (Раев, 2022) през следващото десетилетие на 80-те, основно на нормативната уредба в областта на търговията и услугите.

1. Нормативни актове, регулиращи частната стопанска дейност 1980-1986 г.

Истински „бум“ на нормативни актове в тази сфера се наблюдава от самото начало на 80-те години на миналия век. Още в края на 1979 г., на 22 декември, е издадено *МП № 55 за усъвършенстване на управлението на стопанските организации и подразделения на вътрешната търговия, местната промишленост и битовите услуги*, обнародвано в началото на следващата година.¹ Разпоредбите в постановлението имат твърде общ характер: вътрешно-търговските стопански организации със съгласието на ИК на ОКНС могат да възлагат чрез договор на частни лица или работници да извършват търговия на дребно в извънработното им време. С постановлението *се въвежда нова форма и се разширява кръгът на лицата, имащи възможност да упражняват частна търговска дейност*. Това е и **първата основна тенденция** в регламентацията на частната стопанска дейност през 80-те години.

¹ ДВ, бр. 6/12.01.1980 г.

Много скоро след това са издадени няколко наредби. През месец май 1980 г. МВТУ, МФ и Комитета по труда и работната заплата, издават *Наредба № 1 за извършване на търговия на дребно от частни лица по граждански договор.*² В изброените категории лица пенсионери и инвалиди, са включени още домакини, учащи се, работници, служители и специалисти (чл. 1), с което кръгът на тези лица става практически неограничен. *Разширява се и кръгът на извършваните дейности, което е втората тенденция* в тази насока през този период. Могат да се отдават на частни лица обекти от търговската мрежа на дребно; заведения за обществено хранене; павилиони, лавки; пунктове за продажба на безалкохолни напитки, за закупуване на амбалаж, за продажба на нафта, гасена вар, пропан-бутан; разносна и развозна търговия (чл. 2). Предприятията могат да сключват договори с едно или няколко лица, които нямат право обаче да наемат *други лица* (к. м.) (чл. 3, ал. 2), но *могат да ползват труда на съпруги (съпрузи) и роднини по права линия до втора степен* (чл. 3, ал. 4), с което се очертава и *третата тенденция* в развитието на частната стопанска инициатива.

Запазват се стандартните изисквания за упражняването на такава дейност, залегнали в по-ранните наредби, но са въведени и други условия, които могат да се оценят като положителни: напр. за работещите в предприятията, които упражняват такава дейност, работата трябва да е със съвсем друг характер и да се извършва извън законоустановеното работно време. Заплащането се извършва по нормирани разценки (чл. 5). Разбира се, контролът от страна на властите се запазва – обектите, които се предоставят за стопанисване се утвърждават от Об. (районните) нар. съвети или кметствата. Лицата, сключили граждански договор могат да участват с месечни вноски в пенсионното осигуряване. Договорите се сключват за срок от три години.

В същият брой на ДВ от 27 май 1980 г. е публикувана и друга наредба: *Наредба № 2 за извършване на услуги на населението от частни лица по граждански договор.*³ Разпоредбите са почти аналогични с предходната наредба относно обхвата на лицата, които могат да извършват такава дейност по граждански договор, включително и правото да бъдат подпомагани от техните съпрузи (съпруги) или роднини по права линия до втора степен (чл. 2, ал. 3). Предприятията предоставят на частни лица работилници, ателиета и други помещения, в които са разположени до три работни места (чл. 3, ал. 2), както и помещения, машини, съоръжения, малощенни и малотрайни предмети и инструменти; суровини, материали и резервни части (чл. 7, ал. 1, т. 1-2), които те трябва да върнат при прекратяване на дейността, а липсващите – да заплатят по цени на дребно (чл. 7, ал. 2). Колективите подписали граждански договори имат отговорник (чл. 10, ал. 1) и носят солидарна имуществена отговорност (чл. 10, ал. 2). Заплащането отново

² ДВ, бр. 41/27.05.1980 г.

³ ДВ, бр. 41/27.05.1980 г.

е по нормирани разценки (чл. 5, ал. 1) на база отработени дни през месеца или по разпределение, подписано от всички (чл. 12).

През месец юли 1980 г. е издадена нова *Наредба за упражняване на занаятчийска и търговска дейност от граждани*.⁴ С нея всъщност се регламентира материята, която е уредена в едноименната наредба от 1974 г.⁵ и на основание препоръката в чл. 8, т. 5 на МП № 55 от 22.12.1979 г.⁶ Промените обаче могат да се окачат като твърде незначителни: разширен е кръгът на лицата, които могат да упражняват занаятчийска дейност и се допуска отказът за издаване на разрешение от Об. (районния) нар. съвет, да бъде обжалван (чл. 6 и 14).

Изход от създалата се ситуация управляващите търсят чрез въвеждането на нов тип уредба на търговските взаимоотношения между държавата и частните търговци, залегнала в издадената още на следващата година от МВТУ нова *Наредба № 2 за извършване на търговска дейност от физически лица по договор с вътрешно-търговски организации*.⁷ По-съществените изменения са: физическите лица осъществяват дейността си от името на социалистическата стопанска организация, но *за своя сметка* (к. м.); лицата, осъществяващи търговска дейност, трябва да имат заверена здравна книжка; за предоставените им основни средства те заплащат наем, установен в договора; поддръжката и текущите ремонти на наетите търговски обекти са за сметка на наемателите; наемателите плащат ежемесечна вноска независимо от крайният резултат от стопанската дейност на обекта, а при просрочване на вноската дължат лихва. Предвидено е и кредитиране на търговците – те получават авансово оборотни средства под формата на стоки, суровини и парични средства в размери, определени в договора, за което предоставят гаранция с пари или имущество в размер, не по-малък от една трета от стойността им. Въпреки направените изменения, забраната за наемане на други лица освен най-близките роднини, се запазва.

На 15 юли 1983 г. Министерският съвет, съвместно с НС на ОФ и ЦС на БПС издава постановление № 26 за по-нататъшно развитие на системата за комплексно обществено обслужване на населението.⁸ Публикуваният в ДВ текст е непълен и има повече политическо, отколкото юридическо съдържание. Постановлението задължава МВТУ да издаде в срок до 30.09.1983 г. *Наредба за условията и реда за извършване от всички предприятия на услуги на членовете на техните колективи и други граждани*.

Първият юридически по същество акт в тази насока е МП № 69 от

⁴ ДВ, бр. 57/22.07.1980 г.

⁵ Вж. ДВ, бр. 20/12.03.1974 г.

⁶ Вж. ДВ, бр. 6/12.01.1980 г.

⁷ ДВ, бр. 16/24.02.1981 г., изм., ДВ, бр. 33/24.04.1981 г.

⁸ ДВ, бр. 61/01.08.1983 г.

29.12.1984 г.⁹. С него се приема нова *Наредба за използване на труда на работниците и служителите през свободното им време и на граждани, незаети в общественото производство* и се отменят предходните наредби, уреждащи тази материя. Новото в тази наредба е преди всичко разширяването на кръга на дейностите, които работниците и служителите в обществения сектор могат да извършват през свободното си време. Това включва: производство на стоки, резервни части, полуфабрикати, детайли и др.; търговия на дребно, обществено хранене и туристически услуги; ремонтни, проектантски, конструкторски, здравни, строителни, комунални, битови, педагогически, правни, културни, икономически, застрахователни, административни, счетоводни, финансови и др. услуги; научно-изследователски и инженерно-внедрителски работи и изработката на програмни продукти; събиране и изкупуване на селскостопанска продукция, вторични суровини, билки, диви плодове, гъби и др.; поддържане на жилища и топлофикационни мрежи (чл. 2, ал. 1). За целта работещите могат да се организират в цехове, помощни стопанства, ферми, бюра за услуги, филиали и представителства, надомно производство и пр. (чл. 2, ал. 2). Тези дейности вече не се упражняват по граждански, а по *допълнителен трудов договор за непълно работно време*. Заплащането е обвързано с *действителните резултати от извършената работа и нейното качество* (чл. 8, ал. 4). Както и при предходните две наредби от 1980 г. в случая не може да се говори за частна стопанска инициатива в същинския смисъл на това понятие. Заетите с такава дейност лица остават финансово и юридически обвързани с обществения сектор. Същинска частна стопанска дейност упражняват само занаятчиите и търговците, която заема незначителна част от публичния сектор.

Въпреки че според данни от 1986 г. почти 1/5 от населението (19,9 %) получава допълнителни доходи от частна производствена и обслужваща дейност, то с частни производствени дейности като шивашка, общарска, фризьорска, козметична, строителна, ремонтна и т.н., е ангажирано едва 1% от населението.¹⁰ Търговската дейност включва стопанисването на будки, павилиони, ресторанти, ханчета, кафенета и др. По-този начин част от гражданите успяват да генерират по-високи доходи (Simeonova-Ganeva, Yordanova, 2022, pp. 200–202).

2. Нова фаза на опитите за нормативна уредба на частната стопанска инициатива 1987-1988 г.

Проведеният през юли 1987 г. пленум на ЦК на БКП утвърждава т. нар. „Юлска концепция“ за фирмена организация на народното стопанство. С това реше-

⁹ ДВ, бр. 3/11.01.1985 г.

¹⁰ Най-голям дял сред лицата получаващи допълнителни доходи се пада на онези, които отдават по наем на помещения и площи (44 %). Други дейности са още: частни уроци, почистване, предоставяне под наем на музикални и видео уредби, гледане на възрастни и болни хора, правене на музикални записи и др.

ние за пръв път от 1947 г. се допуска съществуването на различни и формално равнопоставени форми на собственост (Ivanov, M. 2009, p. 324). В тази връзка израз на поредната демагогия на управляващите е *МП № 41 от 2 юли 1887 г. за реда за предаване на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление*.¹¹ Постановлението е предшествано от Декларацията на Народното събрание от 29 април с. г., а този акт е оценен като исторически, създаващ предпоставки за разгръщане на самоуправлението и творческите възможности на трудовите колективи за качествено нов растеж в икономиката. Постановлението предвижда предаването на собствеността да става чрез договор, временно или безсрочно (чл. 6). В този дух е и издаденото в кр. на с. г. *МП № 63 от 18.12.1987 г.*¹².

Правната регламентация на различните видове частна стопанска дейност се осъществява с поредица от нормативни актове. На първо място това е *МП № 35 от 5 юни 1987 г.*, с което се приема *Правилник за колективната и личната трудова дейност на гражданите за допълнително производство на стоки и услуги*.¹³ Постановлението предвижда трудовата дейност на гражданите да се осъществява в пет основни направления: *транспортни, педагогически, административно-правни и проектантски услуги, и разработване на програмни продукти и програмни услуги*. С постановлението се отменят всички по-ранни актове, регламентиращи осъществяването на такива частни дейности. По отношение на категориите лица, които могат да упражняват такава дейност, постановлението не съдържа нещо съществено ново – изискванията са сходни. Видовете услуги също не се различават съществено от тези, определени в предходното МП № 69 от 29.12.1984 г.,¹⁴ с изключение на транспортните услуги. Правилникът съдържа изрична забрана за експлоатацията на чужд труд. По отношение на формите на организация на различните дейности са налице някои нови форми, които обаче принципно не се различават от вече познатите ни. Производствена и търговска дейност и услуги се упражняват от гражданите чрез: допълнителен трудов или граждански договор с предприятията, стопанисване на малки обекти въз основа на сключени договори за аренда, упражняване на занаят, организиране на производство, извършване на търговия или определени услуги чрез разрешително и създаването на т. нар. „*малки производствени колективи*“ (бригади). По-специфичното тук е, че членовете на бригадата уреждат взаимоотношенията си и определят бригадира (отговорника) чрез *учредителен договор* (чл. 11, ал.1). Доходът на този отговорник не може да надвишава три пъти средния доход на един член от

¹¹ ДВ, бр. 59/31.07.1987 г.

¹² ДВ, бр. 5/19.01.1988 г.

¹³ ДВ, бр. 48/23.06.1987 г.

¹⁴ Вж. *Наредба за използване на труда на работниците и служителите през свободното им време и на граждани, незаети в общественото производство*, приета с МП № 69 от 29.12.1984 г. (ДВ, бр. 3/11.01.1985 г.).

коллектива (чл. 21). Новост представлява и отдаването на обектите чрез публичен търг (чл. 14), с което поне формално и частично се ограничава пряката намеса на политическата власт. Лицата, които извършват търговия и произвеждат стоки и услуги, заплащат такси и патенти (чл. 32, ал. 1). Въведени са изисквания за счетоводна отчетност и контрол (раздел XI, чл. 39–42).

Във връзка с приетият Правилник наскоро след това са приети: *Наредба № 3 на МФ и МТ от 18 септември 1987 г. за провеждане на търг за предоставяне на малки обекти за стопанисване* и *Наредба № 6 на МФ и МТ от 18 септември 1987 г. за издаване на разрешителни за упражняване на занаят, организиране на производство и извършване на търговия и услуги и за регистрация на полученото разрешително*.¹⁵ С втората наредба се запазва изискването разрешителното да се издава от ИК на Об. (районния) нар. съвет и да важи само за посочените дейности, но то вече е безсрочно. Изключение правят случаите, когато дейността се извършва и на територията на друга община – тогава се изисква презаверяване. Издадена е и *Наредба № 7 от 22.09.1987 г.*¹⁶ на МФ за определяне на патентите и ДОО за доходи, придобити при условията на Правилника за колективната и личната трудова дейност на гражданите за допълнително производство на стоки и услуги (вж. МП № 35, ДВ, бр. 48/23.06.1987 г.).

Съгласно разпореждането на МП № 35 съответните министерства и ведомства се задължават в срок до 30 юли 1987 г. да утвърдят наредби за извършването на различните типове услуги (чл. 2, ал. 1). Въпреки изрично посочения срок всички наредби закъсняват. Първо реагира Министерството на транспорта с *Наредба № 6 от 7 август 1987 г. за извършване на транспортни услуги от граждани*.¹⁷ С нея се разрешава превоз с леки автомобили (таксиметрови дейности), използване на лични автомобили за изпълнение на производствени задачи и услуги, продажба на билети, пренос на багаж и др. (чл. 2, т. 1-3). За целта е необходимо гражданите да получат разрешително от комисия при ИК на Об. (районните) съвети (чл. 6 и 7). Изисква се отчетност с апарат или квитанция (чл. 13, ал. 2).

След транспортното министерство Комитетът по териториално и селищно устройство издава *Наредба № 7 от 17 септември 1987 г. за проектантските услуги*.¹⁸ Наредбата позволява лицата, извършващи такива услуги да бъдат подпомагани от съпрузи и роднини по права линия (чл. 3, ал. 3). Колективите се създават чрез учредителен договор и се избира ръководител (чл. 7, ал. 1 и 2). Дейността се извършва на *основата на конкуренцията* (к. м.) в зависимост от качеството, срока и цената на услугата (чл. 21, ал. 1), а цените се определят *по договаряне* (к. м.), в рамките на регистрираните пределни цени в нормативните документи или,

¹⁵ ДВ, бр. 76/02.10.1987 г.

¹⁶ ДВ, бр. 76/02.10.1987 г.

¹⁷ ДВ, бр. 75/29.09.1987 г.

¹⁸ ДВ, бр. 78/09.10.1987 г.

ако такива няма, съгл. чл. 31 от правилника (чл. 21, ал. 2). Допуска се и авансово плащане (чл. 21, ал. 3). Към наредбата е приложен и списък с проектантските услуги, които могат да се извършват от гражданите.

Следващият по ред е Комитета по информатика, който издава *Наредба № 1 от 28 септември 1987 г. за разработване на програмни продукти от колективи и лична дейност на граждани* (на осн. т. 5 на МП № 35),¹⁹ а най-закъснели се оказват Министерството на културата, науката и просветата, и правосъдното министерство. Просветното министерство публикува *Наредба № 7 на МКНП от 22 април 1988 г. за извършване на педагогически услуги* (на осн. т. 2 на МП № 35).²⁰ Педагогическите услуги могат да се осъществяват от колективи или индивидуално (чл. 3, ал. 1). Договарянето става лично, където се определят времетраенето на услугата и възнаграждението, когато няма утвърден ценоразпис (чл. 5, ал. 1 и 2). Колективите и лицата водят дневник на услугите и издават квитанции (чл. 6). Те не могат да обучават ученици, на които преподават (чл. 7). Наредбата разрешава също да се издават лекции, записки, учебници, сборници, разработени теми и др. материали в малък тираж, с разрешение на министерството (чл. 8).

Последно издава *Наредба № 7 от 13 юли 1988 г. за административно-правни услуги* Министерството на правосъдието (на основание т. 3 на МП № 35).²¹ Административно-правните услуги се извършват от колективи към социалистическите организации, кооперации за такава дейност и индивидуално с разрешително. Приложен е и списък с вида на услугите.

През есента на с. г. е прието *МП № 38 от 24 ноември 1988 г.*²² за изменение и допълнение на *Правилника за колективната и личната трудова дейност на гражданите за допълнително производство на стоки и услуги* от 5 юни 1987 г.²³ С направените изменения в чл. 22 на Правилника се облекчава процедурата относно упражняването на занаят, производството на стоки или извършването на услуги, което става само с регистрация в ОбНС като се въвеждат ограничения относно някои дейност като производство и търговия с лекарства и отровни вещества, с оръжие, печатни изделия, размножителна и копирна техника, алкохол за продажба, благородни метали и скъпоценни камъни. Запазва се забраната в чл. 25 за наемане на работници извън семейния кръг и близки роднини.

3. Указ № 56 за стопанската дейност

Така в навечерието на „голямата промяна“ през 1989 г., нормативната уредба на частната стопанска инициатива изглежда твърде изостанала и рудимен-

¹⁹ ДВ, бр. 80/16.10.1987 г.

²⁰ ДВ, бр. 40/27.05.1988 г.

²¹ ДВ, бр. 59/02.08.1988 г.

²² ДВ, бр. 92/06.12.1988 г.

²³ ДВ, бр. 48/23.06.1987 г.

тарна с оглед предстоящото изграждане на нов тип икономика. Дали това обаче наистина е така? Последвалите събития недвусмислено доказват, че през това време комунистическата власт тайно вече е готвила *Указ № 56 за стопанската дейност* от 13 януари 1989 г.²⁴ Въпреки наличието на редица ограничения като напр.: запазването на плановото регулиране на икономиката от страна на държавата (чл. 5); във фирмите на граждани могат да работят по трудов договор до 10 работници и служители, без случаите на сезонна работа (чл. 63, ал. 1 и 2); фиксирането на някои пределни цени (чл. 86, ал. 2), ограничения във външно-търговската дейност и постъпленията във валута за фирмите на граждани (вж. чл. 48 на *Правилника за прилагане на Указ № 56 за стопанската дейност*),²⁵ и др., с указа всъщност се регламентира частна стопанска инициатива от съвсем друго естество.

Като най-значими в този смисъл заслужава да се отбележат няколко основни положения, залегнали в него. С указа като основна форма за осъществяване на стопанска дейност се въвежда фирмата (чл. 2, ал. 1). Гарантират се равни условия на всички участници в тази дейност (чл. 4, ал. 1). Въвежда се съдебна регистрация на стопанските субекти (чл. 11, ал. 2), а не от административните органи, както по-рано. Регламентират се различните видове фирми – акционерни, с ограничена отговорност, с неограничена отговорност, фирми на граждани. Позволява се осъществяването на стопанска дейност от чуждестранни лица и фирми. Допуска се наемният труд във фирмите на гражданите.

Указът продължава да действа като основен нормативен акт, уреждащ частната стопанска дейност и след 1989 г., като с приемането на новия Търговски закон през 1991 г. и неговите последстващи изменения той поетапно е отменен.²⁶

Заклучение

Направеният преглед на нормативната уредба на частната стопанска дейност през 80-те години на миналия век с цел нейното стимулиране потвърждава тезата, че ключов остава въпросът за *наемния труд*. Всички опити за промяна в тази сфера на практика се сблъскват с ограничените възможности за неговото прилагане. Експериментите със създаването на смесени държавно-частни форми на стопанска дейност също не постигат очаквания резултат. Затрудненията със сигурност се осъзнават от управляващите още преди промяната на режима на 10 ноември 1989 г. Всъщност промяната започва през януари същата година с издаването на *Указ № 56 за стопанската дейност*, когато в противоречие със залегналата в чл. 13, ал. 1

²⁴ ДВ, бр. 4/13.01.1989 г.

²⁵ ДВ, бр. 15/21.02.1989 г.; изм. и доп., бр. 97 от 1989 г. и бр. 34 от 1990 г.

²⁶ Срв. *Търговски закон* (обн. ДВ, бр. 48/18.06.1991 г., в сила от 01.07.1991 г.).

разпоредба на тогава действащата Конституция – забраната за експлоатация на човек от човек – се допуска използването на наеман труд извън рамките на семейната общност. Това е стъпка към принципно нова организация на икономиката на страната, с която започва прехода към капиталистическо пазарно стопанство.

Използвани съкращения:

ДВ – Държавен вестник

ДОО – Държавно обществено осигуряване

ИК на ОкНС – Изпълнителен комитет на Окръжен народен съвет

МФ – Министерство на финансите

МВТУ – Министерство на вътрешната търговия и услугите

МКНП – Министерство на културата и народната просвета

МП – Министерско постановление

МТ – Министерство на търговията

НС на ОФ – Национален съвет на Отечествения фронт

ОбНС – Общински народен съвет

ЦК на БКП – Централен комитет на Българската комунистическа партия

ЦС на БПС – Централен съвет на българските професионални съюзи

REFERENCES:

Ivanov, M. 2007. Reformation without Reforms: The Political Economy of Bulgarian Communism. Sofia: Institute for Studies of the Recent Past. [Иванов, М. 2007. Реформаторство без реформи: Политическата икономика на българския комунизъм. София: Институт за изследване на близкото минало].

Ivanov, M. 2009. The Economy of Socialist Bulgaria. In: Znepolski, I. (ed.). History of the People's Republic of Bulgaria. The regime and society. Sofia: Siela, pp. 303–337. [Иванов, М. 2009. Икономиката на социалистическа България. В: Знеполски, И. (съст.). История на Народна република България. Режимът и обществото. София: Сиела, с. 303–337].

Marcheva, I. 2004. The beginning of the end of socialism in Bulgaria in the first half of the 1980s. Istoricheski pregled – Historical Review, No. 3–4, pp. 89–114. [Марчева, И. 2004. Началото на края на социализма в България през първата половина на 80-те години. Исторически преглед, бр. 3–4, с. 89–114].

Paev, K. 2022. Legal regulation of the private economic activity in Bulgaria (late 1940s–1970s). Proceedings of the Centre for Economic History Research, Vol. 7, pp. 204–216. [Паев, К. 2022. Нормативна уредба на частната стопанска дейност в България (края на 40-те–70-те год. на XX век). Известия на центъра за стопанско-исторически изследвания, т. 7, с. 204–216].

Simeonova-Ganeva, R. & Yordanova, D. 2022. Private entrepreneurship in the People's Republic of Bulgaria. Examples. In: Georgieva, S. et al. History of Bulgarian entrepreneurship. Sofia: SME Promotion Agency, pp. 188–203. [Симеонова-Ганева, Р. & Йорданова, Д. 2022. Частната предприемаческа дейност в Народна република България. Примери. В: Георгиева, С. и др. История на българското предприемачество. София: Агенция за насърчаване на МСП, с. 188–203].

Correspondence address:

Kostadin Paev – Professor, DSc
South-West University „Neofit Rilski“,
Faculty of Law and History,
66, Ivan Mikaylov St. 2700 Blagoevgrad, Bulgaria
E-mail: kostapaev@swu.bg
SCOPUS Researcher ID: 15821261000
Web of Science Researcher ID: Z-2151-2019